

**DOKUMENTACJA PRZYRODNICZA,
DOKUMENTACJA ZARZĄDZANIA
SIEDLISKIEM 7230 W GRANICACH
OBSZARU NATURA 2000
OSTOJA GORCZAŃSKA PLH120018**

obejmująca obiekty:

**Polana Bernadowa; Polana Roźnowa; Hala Filasowa;
Hala Długa; Gabrowska Mała; Jonkówki; Przysłopy;
Stawieniec; Borysówka; Hala Nowa**

Magdalena Bregin

wykonano w ramach projektu:

„Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” NAT13 NAT/PL/024

Spis treści

1.	Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem	2
2.	Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania.....	3
3.	Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektu.....	3
4.	Ogólne dane o obiektach	3
4.1.	Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieł leśnych	3
4.2.	Położenie geograficzne	4
4.3.	Położenie administracyjne.....	4
4.4.	Położenie w regionalizacjach przyrodniczych.....	4
4.5.	Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektu.....	5
5.	Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektu	5
5.1.	Budowa geologiczna	5
5.1.1.	Rzeźba terenu.....	5
5.1.2.	Gleby.....	5
5.2.	Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji.....	5
5.3.	Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne).....	7
5.4.	Flora	7
5.4.1.	Rośliny naczyniowe.....	7
5.4.2.	Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe.....	9
5.4.3.	Rośliny zarodnikowe.....	10
5.4.4.	Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory	11
5.5.	Roślinność	11
5.5.1.	Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych.....	11
5.5.2.	Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych	11
5.5.3.	Analiza stopnia naturalności zbiorowisk	12
5.5.4.	Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna	12
5.5.5.	Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności	12
5.5.6.	Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej.....	12
5.6.	Fauna.....	13
5.7.	Walory kulturowe.....	13
6.	Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektów	13
7.	Założenia ochrony obiektów	13
7.1.	Silne i słabe strony ochrony obiektów. Szanse i zagrożenia ochrony obiektów i sposoby ich minimalizacji	14
7.2.	Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony.....	14
7.3.	Cele ochrony i zadania/działania ochronne.....	14
7.4.	Metodologia monitoringu	14
8.	Załączniki.....	16
8.1.	Mapy.....	16
8.2.	Dokumentacja fotograficzna i ryciny.....	20
8.3.	Tabela fitosocjologiczna.....	15

1. Podstawa opracowania planu zarządzania siedliskiem

Opracowanie zostało wykonane w ramach projektu pt. „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” współfinansowanego ze środków instrumentu finansowego LIFE+, oraz NFOŚiGW oraz RDOŚ w Rzeszowie.

Projekt pt.: „Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) południowej Polski” współfinansowany jest ze środków instrumentu finansowego LIFE+, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, prowadzony przez Klub Przyrodników w partnerstwie z Gorczańskim Parkiem Narodowym realizowany jest od września 2012 r i będzie trwał do czerwca 2018 r. Projekt zakłada zahamowanie procesu degradacji oraz poprawę lub zachowanie właściwego stanu torfowisk alkalicznych Polski południowej w 24 obszarach Natura 2000, jako siedliska występowania wielu rzadkich, chronionych i skrajnie zagrożonych gatunków roślin w tym szczególnie gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz przywrócenie w ich obrębie ekstensywnego użytkowania kośnego zapewniającego ich dobry stan w długoterminowej perspektywie czasowej. Wśród wybranych obszarów znalazło się 97 najcenniejszych i najlepiej zachowanych torfowisk alkalicznych południowej i centralnej Polski zlokalizowanych na terenie 8 województw: dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego.

W szczególności projekt zmierzać będzie do:

- zahamowania nadmiernego odpływu i podniesienia poziomu wód gruntowych w obszarze torfowisk alkalicznych,
- zahamowania procesu mineralizacji i eutrofizacji powierzchniowej warstwy torfowisk alkalicznych,
- zatrzymania procesu spadku różnorodności biologicznej torfowisk alkalicznych spowodowanej ekspansją gatunków charakterystycznych dla siedlisk o niższej wilgotności np. traw, drzew i krzewów,
- upowszechnienia metod ochrony torfowisk alkalicznych na bazie dobrych planów ochrony i planów zarządzania sporządzonych w oparciu o solidne, podstawy naukowe ze szczególnym uwzględnieniem aspektów hydroekologicznych,
- promowania ochrony torfowisk alkalicznych jako ostoji rzadkich i zagrożonych gatunków stanowiących również regionalne i lokalne atrakcje przyrodnicze,
- interesowanych ochroną torfowisk alkalicznych w przyszłości podejmujących działania utrwalające uzyskane w ramach projektu efekty,
- zachęcenia możliwie największej liczby osób (rolników) do ekstensywnego użytkowania kośnego siedliska w przyszłości.

Osiągnięcie zakładanych celów, a szczególnie tempo zaniku siedliska i występujących w jego obrębie gatunków oraz konieczność pilnego podjęcia działań, w tym też aspekty ekonomiczne (nieproporcjonalnie wyższe koszty w przypadku działań rozproszonych w czasie i nie kompleksowych) zdecydowały o objęciu projektem tak dużej liczby niewielkich obiektów. Projekt dotyczący ochrony torfowisk alkalicznych jest naturalną konsekwencją zrealizowanego projektu pn. Programy ochrony: torfowisk alkalicznych (7230) i związanych z nimi zagrożonych gatunków, którego wyniki potwierdziły, że szacowana do tej pory powierzchnia torfowisk alkalicznych na terenie Polski wynosząca od kilkunastu do ok. 35 000 ha, obecnie kształtuje się na poziomie ok. 8 000 ha (posiadających charakterystyczną roślinność), a zaledwie 9% z nich pozostaje w stanie właściwym (FV). Projekt stanowi rozszerzenie na południową Polskę działań z projektu Life+ pn. Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) w młodogłacjalnym krajobrazie Polski północnej.

2. Wykaz materiałów wykorzystanych do opracowania planu zarządzania

Bregin M. 2011. Regionalny program ochrony torfowisk alkalicznych w województwie małopolskim. Klub Przyrodników, Świebodzin, mscr. (wersja internetowa).

Wolejko L., Stańko R., Pawlikowski P., Jarzombkowski F., Kiaszewicz K., Chapiński P., Bregin M., Kozub Ł., Krajewski Ł., Szczepański M. 2012. Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). Wyd. Klubu Przyrodników. Świebodzin.

3. Ocena rozpoznania środowiska przyrodniczego obiektów

Rozpoznanie środowiska przyrodniczego obiektów występujących na terenie obszaru Ostoja Gorczańska jest dość dobre, jednakże ogranicza się głównie do szaty roślinnej. Dla potrzeb niniejszego projektu zostały wykonane badania fitosocjologiczne i florystyczne. Dokonano identyfikacji zbiorowisk roślinnych występujących na badanym obszarze, a także inwentaryzacji gatunków rzadkich, chronionych i charakterystycznych dla siedliska torfowisk alkalicznych.

Uzupełnienia wymagają dane dotyczące fauny obiektów, gdyż dostępne są jedynie ogólne informacje i nie wykonano jeszcze szczegółowej inwentaryzacji kręgowców i bezkręgowców występujących na terenie obiektu.

4. Ogólne dane o obiektach

4.1. Rejestr powierzchniowy – wykaz działek geodezyjnych i wydzieleń leśnych

Nazwa obiektu	Pełny adres ewidencyjny
Polana Bernadowa	121101_1.0001.7515
	121101_1.0001.7517
	121101_1.0001.7571
Polana Rożnowa	121109_2.0015.3384
	121109_2.0015.3388
Hala Filasowa	120710_2.0004.4301
	120710_2.0004.4293
	120710_2.0004.4300
Hala Długa	121109_2.0012.2824/13
Gabrowska Mała	121109_2.0012.2819
Jonkówki	121109_2.0012.2801/1
	121109_2.0012.5099
Przysłopy	121110_2.0002.14645/5
	121110_2.0002.14645/6
Stawieniec	120709_2.0004.5035
Borysówka	121110_2.0002.14484/1138
Hala Nowa	

Tab. 1. Wykaz działek i wydzieleń leśnych

4.2. Położenie geograficzne

Nazwa obiektu	Współrzędne geograficzne
Hala Filasowa	N 49° 33' 02.941" E 020° 07' 06.671"
Hala Długa	N 49° 32' 41.228" E 020° 07' 37.486"
Gabrowska Mała	N 49° 32' 34.214" E 020° 08' 52.516"
Jonkówki	N 49° 31' 34.307" E 020° 08' 19.819"
Przysłop	N 49° 32' 57.803" E 020° 11' 33.342"
Stawieniec	N 49° 34' 02.506" E 020° 11' 23.472"
Borysówka	N 49° 32' 31.754" E 020° 12' 08.201"
Polana Bernadowa	N 49° 31' 37.439" E 020° 02' 31.847"
Polana Rożnowa	N 49° 32' 04.530" E 020° 02' 26.350"
Hala Nowa	N 49° 32' 15.532" E 020° 08' 52.670"

4.3. Położenie administracyjne

Województwo: Małopolskie

Powiat: limanowski, nowotarski

Gminy: Niedźwiedź, Ochotnica Dolna, Nowy Targ, Kamienica

4.4. Położenie w regionalizacjach przyrodniczych

Regionalizacja geobotaniczna

Prowincja: Karpacka

Kraina: Karpat Zachodnich

Podkraina: Zachodniokarpacka

Okręg: Gorce

Regionalizacja fizycznogeograficzna

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem

Podprowincja: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie

Makroregion: Beskidy Zachodnie

Mezoregion: Gorce

4.5. Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu obiektów

Młaki Gorców występują w miejscach gdzie gospodarka człowieka nie jest zbyt intensywna, a stan środowiska wokół obiektów jest dość dobry. Kilkadziesiąt lat temu obszary te były użytkowane kośnie oraz pastersko, dzięki czemu łąki zachowały się w dość dobrym stanie. W chwili obecnej w dużej części na tych terenach prowadzony jest ekstensywny wypas oraz miejscami koszenie, co przeciwdziała sukcesji na halach i łąkach wokół obiektów. Na niektórych halach znajduje się również drobna infrastruktura w postaci baczek pasterskich, a także obiekty turystyczne takie jak schronisko na Turbaczu – w pobliżu Hali Długiej i Filasowej oraz szlaki i ścieżki turystyczne.

5. Środowisko przyrodnicze i walory kulturowe obiektów

5.1. Budowa geologiczna

5.1.1. Rzeźba terenu

W skład Ostoi Gorczańskiej wchodzi górską grupą Gorców, rozciągającą się na długości około 40 km, o powierzchni 550 km² położoną w centralnej części Beskidów Zachodnich. Najwyższym szczytem jest Turbacz (1310 m n.p.m.), od którego odchodzą w różnych kierunkach siedem grzbietów górskich o różnej długości. Gorce leżą w Karpatach Zewnętrznych, zwanych fliszowymi. Flisz składa się z rytmicznie ułożonych warstw piaskowców i łupków (występują w obniżeniach i przełęczach), rzadziej piaskowców ze zlepieńcami (tworzą głównie grzbiety górskie), a także mułowców i ilowców. Fliszowi towarzyszą często skały węglanowe: wapień, margle i dolomity. Pasma Gorców zbudowane jest z utworów fliszowych reprezentujących płaszczynę magurską - piaskowców, zlepieńców, łupków. Wymienione skały są głębokomorskimi osadami powstałymi w kredzie i trzeciorzędzie, mniej więcej od 94 do 31 mln lat temu. Dominujący kompleks stanowią gruboławicowe warstwy piaskowców osadzone w paleocenie i eocenie o miąższości ponad 2000 m. Na terenie Gorców torfowiska należą do rzadkich ekosystemów, co związane jest z występującymi tutaj warunkami (głównie ukształtowaniem terenu), a także ze skutkami niekorzystnej działalności człowieka, takiej jak kopanie rowów melioracyjnych, zalesianie polan oraz brak użytkowania kośnego.

Torfowiska wykształcają się w różnych układach geomorfologicznych, między innymi u podnóża stoków, schodzących do dolin górskich potoków, w niewielkich bezodpływowych nieckach, na wypłaszczeniu terenu, w lejach źródłiskowych. a także na stokach o niewielkim nachyleniu.

5.1.2. Gleby

Na terenie obiektów występują gleby gruntowo-glejowe, występujące w miejscu wsięku wód gruntowych, a także torfowe cechujące się niewielką miąższością. Bardzo powolny proces akumulacji warstwy organicznej lub nawet jego brak, spowodowany jest zmiennym poziomem wody oraz ułatwionym dostępem tlenu. W związku z tym złoża torfu występują bardzo rzadko, a jeśli już się wykształcają to ich miąższość nie przekracza 50 cm.

5.2. Zaobserwowane zagrożenia i przejawy degeneracji

W chwili obecnej nie zaobserwowano mocno działających czynników degeneracyjnych dla torfowisk. Głównym zagrożeniem jest brak użytkowania kośnego, co w dalszej perspektywie może prowadzić do zarastania siedliska. W pierwszej kolejności spowoduje to zmiany w

składzie gatunkowymi i wypieranie gatunków charakterystycznych, a w dalszej przyszłości całkowity zanik torfowiska. Jednakże nie zaobserwowano, aby zmiany następowały w szybkim tempie w związku, z czym perspektywy ochrony torfowisk są dobre. Miejscami zagrożeniem może być uszkodzenie mechaniczne darni, przez zbyt intensywny wypas czy zrywkę drewna, a także pobór wody do poidel.

Nazwa stanowiska	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	Istniejące	Potencjalne	
Hala Filasowa	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja; 2. Gospodarka leśna	3. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Przez teren łąki przechodzi szlak zrywki drewna, na część obiektu darń jest zniszczona przez zrywkę oraz koleiny po ciągniku; 3. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Hala Długa	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Gabrowska Mała	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja,	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Jonkówki	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Przysłopy	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk;
Stawieniec	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Borysówka	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Polana Bernadowa	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Polana Rożnowa	1. Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	2. Zaniechanie/brak koszenia;	1. Rozwój ekspansywnych gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płatów siedlisk
Hala Nowa	1. Ewolucja	2. Zaniechanie/brak	1. Rozwój ekspansywnych

	biocenotyczna, sukcesja	koszenia;	gatunków roślin zielnych, rozwój młodych drzew i krzewów; 2. Brak ekstensywnego koszenia płątów siedlisk
--	-------------------------	-----------	--

Tab.2. Zagrożenia w poszczególnych obiektach

5.3. Wody powierzchniowe i gruntowe (warunki hydrologiczne)

Na obszarze obiektów nie występują żadne ciekły powierzchniowe. Natomiast na ich obrębie mają miejsca wysięki wód gruntowych bogatych w węglan wapnia, co warunkuje wykształcenie mlaki. Przy wysokim stanie wód w niektórych obiektach, położonych na stokach o większym nachyleniu wysięki zbierają się w okresowe strugi, spływające w dół zboczy. W związku z tym uwodnieni podłoża na terenie obiektów jest dobre, a w niektórych przypadkach woda stagnuje. Charakter terenu, a także występujące tutaj skalne podłoża powodują, że zasoby wód podziemnych nie są duże, a co za tym idzie wypływy źródeł mało intensywne i reagujące na intensywność opadów atmosferycznych. W okresie zimowym ze względu na pokrywą śnieżną następują niewielkie wahania poziomu wód. Natomiast w innych okresach w ciągu roku, poziom wody jest zmienny, często gwałtownie rosnąc w wyniku dużych opadów. Mlaki niskoturzytacyjne powstają w miejscach skoncentrowanych źródeł lub wysięków – czyli nieskoncentrowanych wypływów wód podziemnych. Mlaki w ostoi najczęściej są zasilane wodami gruntowymi, które wypływają na powierzchnię punktowo lub rozlewając się na większym obszarze. W większości obiektów poziom wody jest odpowiedni, jednak tylko w nielicznych woda stagnuje na powierzchni gruntu. Duże znaczenie mają również opady atmosferyczne, które mają bezpośredni wpływ na wysokość poziomu wody w obiektach.

5.4. Flora

5.4.1. Rośliny naczyniowe

W rezultacie badań i analiz florystycznych na badanym obszarze odnotowano występowanie 93 gatunków roślin, w tym 85 gatunków roślin naczyniowych i 8 gatunków mszaków. Z całą pewnością nie jest to pełna lista, którą w przyszłości należy uzupełnić.

Lp.	Nazwa gatunkowa
1	<i>Achillea millefolium</i>
2	<i>Agrostis capillaris</i>
3	<i>Alchemilla sp.</i>
4	<i>Alopecurus pratensis</i>
5	<i>Angelica sylvestris</i>
6	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
7	<i>Astrantia major</i>
8	<i>Aulacomnium palustre</i>
9	<i>Briza media</i>
10	<i>Caliergonella cuspidata</i>
11	<i>Caltha palustris</i>
12	<i>Cardamine pratensis</i>
13	<i>Carex echinata</i>
14	<i>Carex flava</i>
15	<i>Carex hirta</i>

16	<i>Carex nigra</i>
17	<i>Carex pallescens</i>
18	<i>Carex panicea</i>
19	<i>Centaurea jacea</i>
20	<i>Chaerophyllum hirsutum</i>
21	<i>Cirsium palustre</i>
22	<i>Cirsium rivulare</i>
23	<i>Climacium dendroides</i>
24	<i>Cratoneuron commutatum</i>
25	<i>Cratoneuron filicinum</i>
26	<i>Crepis paludosa</i>
27	<i>Cruciata glabra</i>
28	<i>Dactylis glomerata</i>
29	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
30	<i>Dactylorhiza majalis</i>
31	<i>Deschampsia caespitosa</i>
32	<i>Drosera rotundifolia</i>
33	<i>Epilobium palustre</i>
34	<i>Epipactis palustris</i>
35	<i>Equisetum palustre</i>
36	<i>Eriophorum angustifolium</i>
37	<i>Eriophorum latifolium</i>
38	<i>Festuca pratensis</i>
39	<i>Festuca rubra</i>
40	<i>Filipendula ulmaria</i>
41	<i>Galium album</i>
42	<i>Galium palustre</i>
43	<i>Galium uliginosum</i>
44	<i>Geum rivale</i>
45	<i>Geum urbanum</i>
46	<i>Hypericum maculatum</i>
47	<i>Juncus articulatus</i>
48	<i>Juncus conglomeratus</i>
49	<i>Juncus effusus</i>
50	<i>Lathyrus pratensis</i>
51	<i>Leontodon hispidus</i>
52	<i>Linum catharticum</i>
53	<i>Listera ovata</i>
54	<i>Lotus uliginosus</i>
55	<i>Luzula campestris</i>
56	<i>Luzula multiflora</i>
57	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
58	<i>Lysimachia nummularia</i>
59	<i>Lysimachia thyrsoiflora</i>
60	<i>Lysimachia vulgaris</i>

61	<i>Mentha longifolia</i>
62	<i>Myosotis palustris</i>
63	<i>Nardus stricta</i>
64	<i>Philonotis fontana</i>
65	<i>Phyteuma spicatum</i>
66	<i>Pinguicula vulgaris</i>
67	<i>Plagiomnium elatum</i>
68	<i>Plantago lanceolata</i>
69	<i>Plantago major</i>
70	<i>Poa chaixii</i>
71	<i>Poa pratensis</i>
72	<i>Polygonum bistorta</i>
73	<i>Potentilla anserina</i>
74	<i>Potentilla erecta</i>
75	<i>Potentilla reptans</i>
76	<i>Primula elatior</i>
77	<i>Prunella vulgaris</i>
78	<i>Ranunculus acris</i>
79	<i>Ranunculus repens</i>
80	<i>Rhinantus minor</i>
81	<i>Rhytiadelphus squarrosus</i>
82	<i>Rumex acetosa</i>
83	<i>Rumex acetosella</i>
84	<i>Scirpus sylvaticus</i>
85	<i>Senecio subalpinus</i>
86	<i>Soldanella carpatica</i>
87	<i>Traunsteinera globosa</i>
88	<i>Trifolium pratense</i>
89	<i>Trifolium repens</i>
90	<i>Valeriana simplicifolia</i>
91	<i>Veronica chamaedrys</i>
92	<i>Vicia sepium</i>
93	<i>Viola palustris</i>

5.4.2. Waloryzacja flory – rośliny naczyniowe

Na terenie omawianego obiektu odnotowano 8 gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, w tym 4 – ochroną ścisłą i 4 – ochroną częściową. Natomiast cztery gatunki są wpisane na Czerwoną Listę Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006) i przyznano im kategorię NT – bliski zagrożenia. Istotnym składnikiem flory torfowisk są również gatunki górskie, które odróżniają je od torfowisk niżowych, między innymi starzec górski *Senecio subalpinus*, czy urdzik karpacki *Soldanella carpatica*.

Gatunki roślin objęte ochroną ścisłą:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	<i>Epipactis palustris</i>	kruszczyk błotny
2	<i>Traunsteinera globosa</i>	storczyka kulista
3	<i>Drosera rotundifolia</i>	rosiczka okrągłolistna
4	<i>Pinguicula vulgaris</i>	tlustosz pospolity

Gatunki roślin objęte ochroną częściową:

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska
1	<i>Dactylorhiza majalis</i>	kukulka szerokolistna
2	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	kukulka krwista
3	<i>Listera ovata</i>	listera jajowata
4	<i>Primula elatior</i>	pierwiosnek wyniosły

Zestawienie gatunków roślin chronionych zagrożonych i rzadkich:

Gatunek	Czerwona Lista Roślin i Grzybów Polski (Mirek et al., 2006)	Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977)
<i>Epipactis palustris</i>	NT	
<i>Dactylorhiza majalis</i>	NT	R
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	NT	
<i>Drosera rotundifolia</i>	NT	
<i>Pinguicula vulgaris</i>	NT	

5.4.3. Rośliny zarodnikowe

Lp.	Nazwa gatunkowa
1	<i>Aulacomnium palustre</i>
2	<i>Caliergonella cuspidata</i>
3	<i>Climacium dendroides</i>
4	<i>Cratoneuron commutatum</i>
5	<i>Cratoneuron filicinum</i>
6	<i>Philonotis fontana</i>
7	<i>Plagiomnium elatum</i>

5.4.4. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla flory

Głównym zagrożeniem dla flory są zaburzenia warunków wodnych, spowodowane różnymi czynnikami, a także zarastanie młak przez podrost drzew i krzewy. Powoduje to zaburzenia struktury i funkcji fitocenozy, co w konsekwencji prowadzi do wnikania gatunków o szerszej amplitudzie ekologicznej. Gatunki te wypierają taksony charakterystyczne dla siedliska, których wymagania siedliskowe są dość specyficzne.

5.5. Roślinność

5.5.1. Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych

Klasa: SCHEUCHZERIO – CARICETEA FUSCAE (Nordhagen 1936) R. Tx. 1937

Rząd: *Caricetalia fuscae* W. Koch 1926 em. Nordhagen 1936

Związek: *Caricion davallianae* Klika 1934

Klasa: MOLINIO – ARRHENATHERETEAE R. Tx. 1937 em. 1970

Rząd: *Molinietalia* W. Koch 1926

Związek: *Calthion* R. Tx. 1937

5.5.2. Charakterystyka zespołów i zbiorowisk roślinnych

Fitocenozy tworzące siedlisko zaklasyfikowane zostały do zbiorowiska typowego dla górskich młak ze związku *Caricion davallianae*, jako młaka kozłkowo-turzycowa *Valeriano-Caricetum flavae*. Najbardziej różnorodnie i cennie przyrodniczo są te młaki, które są zasilane wodami o bardzo dużym stężeniu soli węglanowych i magnezowych, w obrębie, których panujące warunki są stałe i niezaburzone. W takich obiektach koncentruje się najwięcej rzadkich i zagrożonych taksonów, a zarazem nie obecne są gatunki charakterystyczne dla siedlisk żyznych. W obrębie zbiorowiska młaki kozłkowo-turzycowej największą stałością cechują się dwa wyróżniające je gatunki – kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia* oraz turzycza żółta *Carex flava*. Zbiorowisko najczęściej wykształca się w swojej typowej postaci z niską warstwą turzyc, takich jak turzycza pospolita *Carex nigra*, prosowa *C. panicea* czy żółta *C. flava*. Charakterystyczny jest również udział welnianek wąskolistnej *Eriophorum angustifolium* i szerokolistnej *E. latifolium*, których białe owocostany mocno wyróżniają siedlisko w krajobrazie. W dobrze zachowanych obiektach warstwa mszysta pokrywa duży procent powierzchni, występują w niej gatunki takie jak złocieniec gwiazdkowaty *Campylium stellatum*, próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, bagniak zdrojowy *Philonotis fontana* oraz mokradłoszka zaostrzona *Caliergonella cuspidata*, a w obszarach źródłiskowych żebrowiec paprociowy *Cratoneuron filicinum*. Drugim typem młak występującym w tym obszarze są zbiorowiska młak śródleśnych. Cechują się nieco odmiennym składem florystycznym oraz strukturą fitocenozy. Często dominuje w nich knieć błotna górską *Caltha laeta* oraz świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*. Często otoczone są ziołoroślami i/lub zaroślami jeżyn, które występują w ekotonie pomiędzy młaką, a lasem. Ten typ torfowisk jest najbardziej podatny na zarastanie, ze względu na silną presję gatunków ziołoroślowych i

leśnych w związku, z czym tylko przy niezaburzonych stosunkach wodnych mogą się one utrzymywać.

5.5.3. Analiza stopnia naturalności zbiorowisk

Zbiorowiska występujące na terenie obiektów są w dużej mierze naturalne. Choć wykształcają się wtórnie, na powierzchni wcześniej użytkowanej przez człowieka, jako łąki kośne. Wykształca się specyficzny układ, typowy dla górskich łąk. Taki typ fitocenozy związany jest z warunkami geologicznymi oraz hydrologicznymi, które warunkują wykształcanie się górskich łąk. Jednakże ich utrzymywanie się w wielu przypadkach zależy od ekstensywnego użytkowania kośnego, co czyni je zbiorowiskami półnaturalnymi.

5.5.4. Ocena aktualnej dynamiki roślinności oraz potencjalna roślinność naturalna

Roślinność występująca na obszarze obiektów w Ostoi Gorczańskiej podawana jest niewielkiej presji sukcesyjnej. Związane jest to z zaniechaniem użytkowania, co w konsekwencji może doprowadzić do zarastania łąk. W przypadku braku ekstensywnego koszenia łąki będą zarastały pierwszej kolejności przez roślinność typową dla łąk wilgotnych, później ziołorośla i w konsekwencji przez zarośla.

5.5.5. Zaobserwowane procesy i przejawy degeneracji zbiorowisk i roślinności

Degeneracja zbiorowisk roślinnych następuje w wyniku przesuszania podłoża, a także braku użytkowania kośnego. Prowadzi to do przenikania gatunków łąkowych oraz ekspansji krzewów (głównie wierzby *Salix* sp.), a także podrostu drzew. W konsekwencji następuje przekształcanie fitocenzoz, w kierunku wilgotnych łąk, zarastanie ziołoroślami, jeżynami, a w ostatnim etapie zaroślami.

5.5.6. Typy siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej

Na terenie obiektów w Ostoi Gorczańskiej odnotowano jeden typ siedliska:

- 7230 Górskie i nizinne torfowiska alkaliczne o charakterze łąk, turzycowisk i mechowisk

Siedlisko reprezentowane jest przez fitocenozy należące do związku *Caricion davalianae*, w obrębie, których występują gatunki charakterystyczne dla siedliska. W większych ilościach odnotowano tu między innymi takie taksony jak *Valeriana simplicifolia*, *Carex panicea*, *Carex nigra*, czy *Carex flava*. Jednakże stan siedliska został oceniony, jako niezadowalający ze względu na zarastanie łąk i polan, na których umiejscowione są łąki. Inną przyczyną jest również wnikanie gatunków łąkowych, co prowadzi do wypierania gatunków charakterystycznych dla siedliska. Punktowo zagrożeniami może być też zbyt intensywny wypas lub umiejscawianie poidel w obrębie łąk, co skutkuje ich degeneracją lub całkowitym zniszczeniem.

Kod i nazwa siedliska	Parametr	Wskaźnik	Ocena wskaźnika	Ocena parametru	Ocena ogólna
7230 Górskie i	Powierzchnia	Powierzchnia	U1	U1	U1

nizinne torfowiska zasadowe o charakterze mlak, turzycowisk i mechowisk	siedliska	siedliska		
	Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV	U1
		Gatunki dominujace	U1	
		Pokrycie i struktura gatunkowa mchow	FV	
		Obce gatunki inwazyjne	FV	
		Rodzime gatunki ekspansywne roslin zielnych	U1	
		Stopien uwodnienia	FV	
		Ekspansja krzewow i podrostu drzew	U1	
		Pozyskanie torfu	FV	
		Melioracje odwadniajace	FV	
Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	FV	FV	

Tab.3. Ocena stanu siedliska w całym obszarze

5.6. Fauna

Nie zostały wykonane szczegółowe badania fauny tego terenu, jednak należy spodziewać się występowania tutaj szeregu rzadkich i cennych gatunków związanych z podmokłym siedliskiem.

5.7. Walory kulturowe

Na terenie obiektu i w jego otoczeniu nie występują obiekty kultury materialnej (stanowiska archeologiczne zabytki architektury, zabytki techniki) oraz inne materialne pamiątki kultury.

6. Zagospodarowanie przestrzenne oraz społeczne i gospodarcze uwarunkowania użytkowania obiektów

W chwili obecnej obiekty oraz obszar wokół nich nie jest zagospodarowany. Prowadzona jest jedynie ekstensywna gospodarka kośna i pastwiskowa, jednak w większości miejsc nie ma ona znaczącego oddziaływania na torfowiska. Istotne jest wprowadzanie społecznej świadomości, zwłaszcza wśród właścicieli gruntów oraz baców wypasających owce na tym terenie. Gdyż gospodarka prowadzona w sposób zrównoważony i według ustalonych kryteriów będzie miał pozytywne oddziaływanie na torfowiska w tym rejonie.

7. Założenia ochrony obiektów

7.1. Silne i słabe strony ochrony obiektów. Szanse i zagrożenia ochrony obiektów i sposoby ich minimalizacji

Proponowane metody ochrony obiektu są wyznaczone w zgodzie z panującymi praktykami obejmującymi działania na obszarach siedliska torfowisk alkalicznych. Zostały one ustalone na podstawie doświadczeń własnych oraz po analizie fachowej literatury. Metody te powodują, iż w dłuższej perspektywie czasowej stan siedliska powinien się sukcesywnie poprawiać. Świadczą o tym liczne przykłady wykonywania takich działań zarówno w kraju jak i za granicą. Prace będą wykonywane w odpowiedniej porze roku tak, aby nie zniszczyć płatów roślinności, z zachowaniem wszelkich zasad ochrony przyrody.

7.2. Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony

Dotychczasowo obiekty nie były objęte działaniami ochronnymi, w związku, z czym stan siedliska oceniony jest, jako niezadowolający.

7.3. Cele ochrony i zadania/działania ochronne

Przedmiot ochrony	Stan ochrony	Cel działań ochronnych
7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze mlak, turzycowisk i mechowisk	U1	Poprawa stanu zachowania siedliska, poprzez poprawę parametru „specyficzna struktura i funkcje”.

7.4. Metodologia monitoringu

Metodyka monitoringu stanu siedliska została przyjęta w dużym stopniu według zasad monitoringu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na każdym z badanych obiektów określano wartość trzech podstawowych parametrów:

- Powierzchnia
- Specyficzna struktura i funkcje
- Perspektywy ochrony

Ocena parametru „specyficzna struktura i funkcje” odbywa się na podstawie listy wskaźników, opracowanych dla siedliska 7230. Natomiast parametry „powierzchni” oraz „perspektywy ochrony” są oceniane bezpośrednio, bez ocen częściowych i dodatkowych wskaźników. Wybrane dla siedliska wskaźniki opisują łatwe do określenia lub zmierzenia cechy siedliska przyrodniczego, które mogą wskazywać na zaburzenia jego „specyficznej struktury i funkcji”.

Przy wyprowadzeniu oceny końcowej dla parametru nie przyjęto z góry zasady, że najgorzej oceniony wskaźnik decyduje o tej ocenie, ponieważ poszczególne wskaźniki nie muszą mieć jednakowego wpływu na stan zachowania siedliska (nie są równocenne). Wyróżniono tzw. wskaźniki kardynalne, (czyli najważniejsze dla utrzymania struktury i funkcji siedliska), których obniżona ocena skutkuje automatycznym obniżeniem oceny całego parametru. Pozostałe, traktowane były, jako pomocnicze i ich gorsza ocena nie powoduje konieczności obniżenia oceny dla parametru, jeśli wskaźniki kardynalne wskazują na właściwy stan siedliska.

Ocenę parametrów siedliska dokonywano w trzystopniowej skali, przyznając odpowiednie kody dla każdego z nich:

- FV – stan właściwy
- U1 – stan niezadowolający
- U2 – stan zły

8. Załączniki

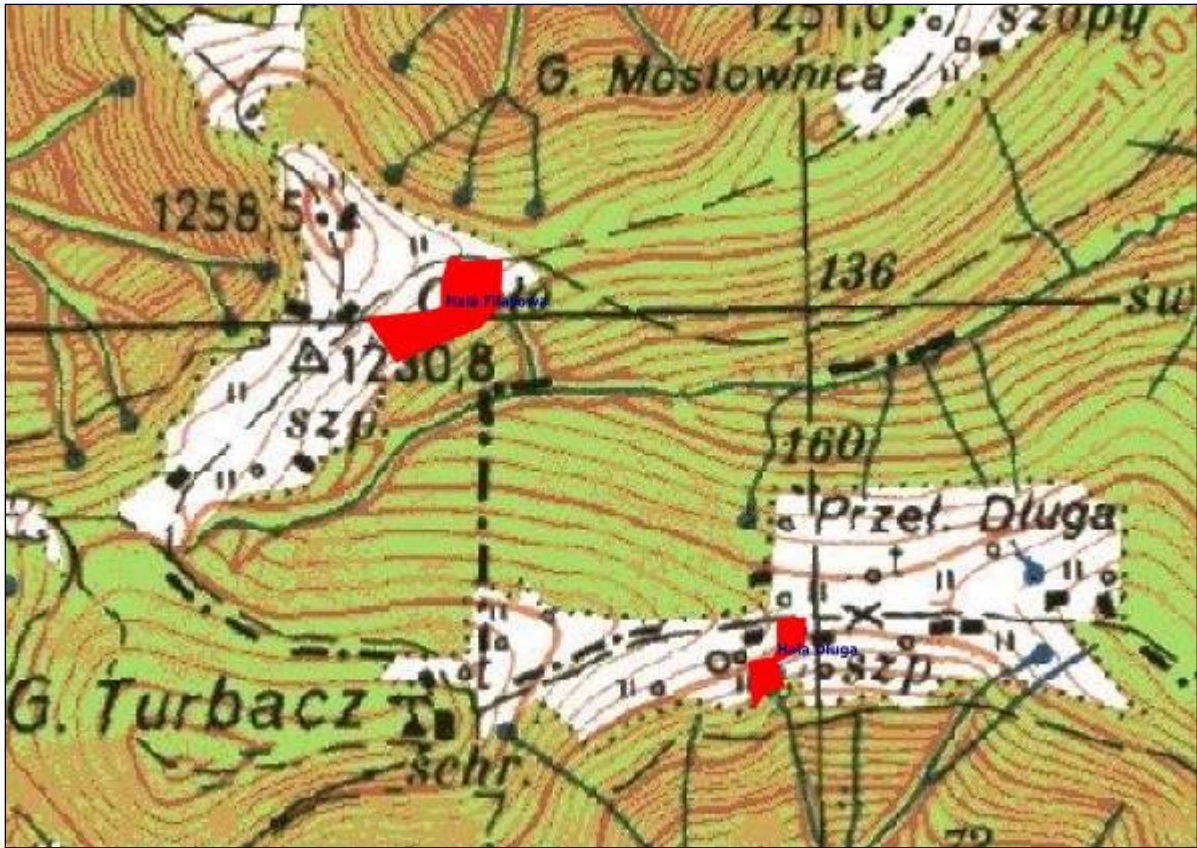
8.1. Mapy

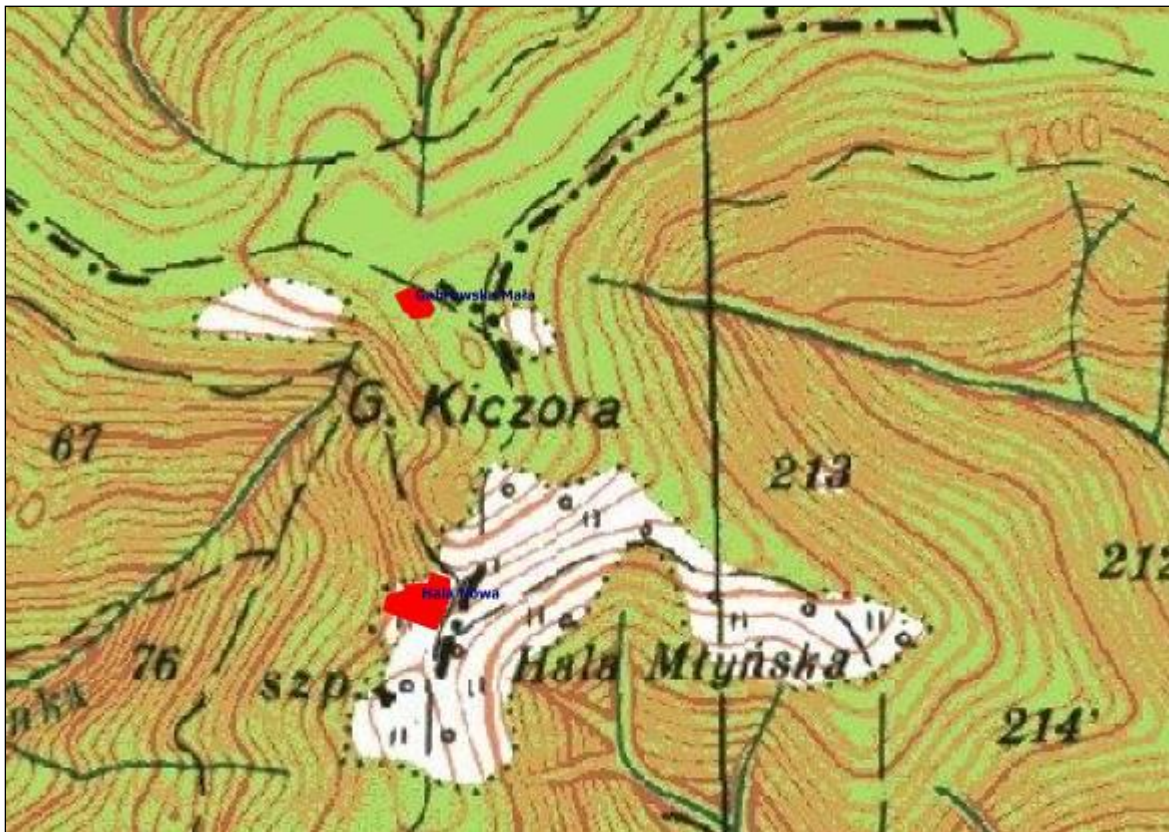
Mapa.1. Ogólne rozmieszczenie obiektów w Ostoi Gorczyńskiej

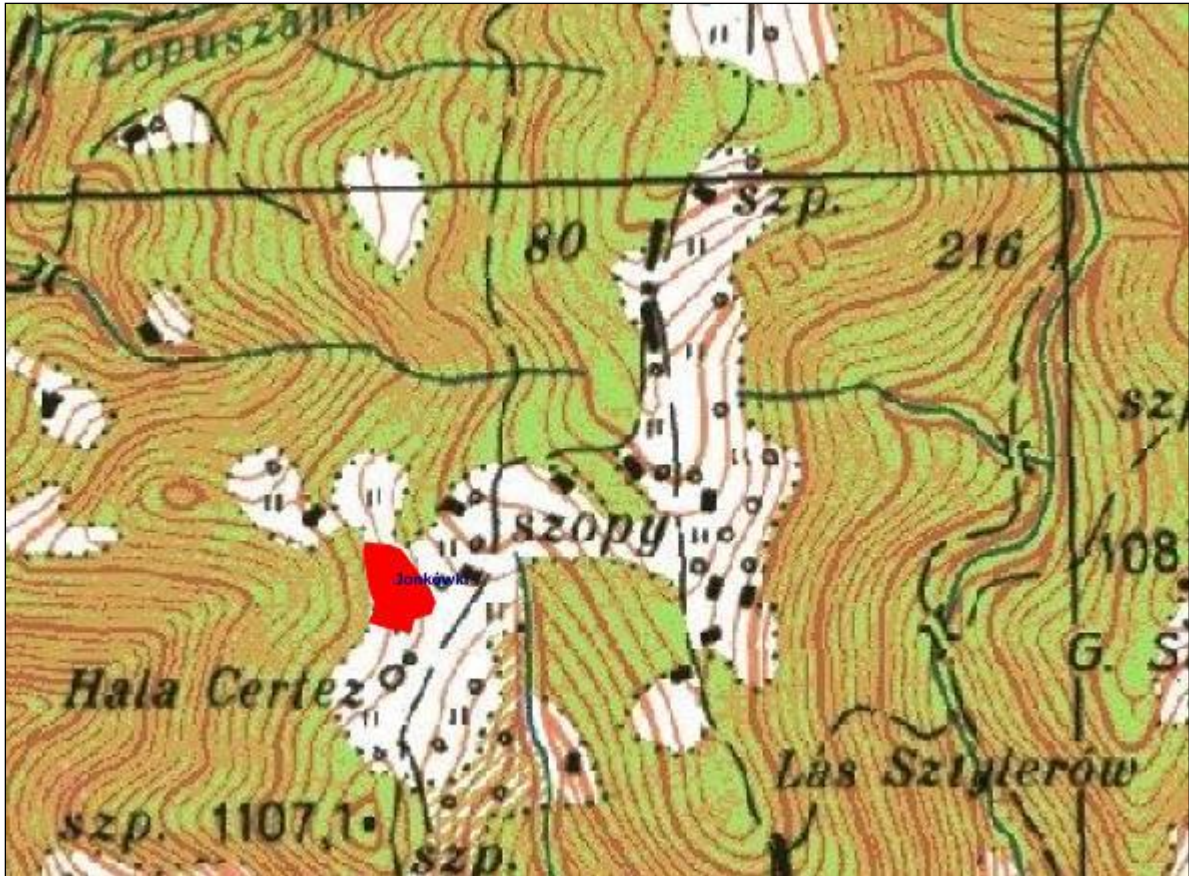
Mapa.2. Polana Bernadowa i Polana Rożnowa

Mapa.3. Hala Filasowa i Hala Długa

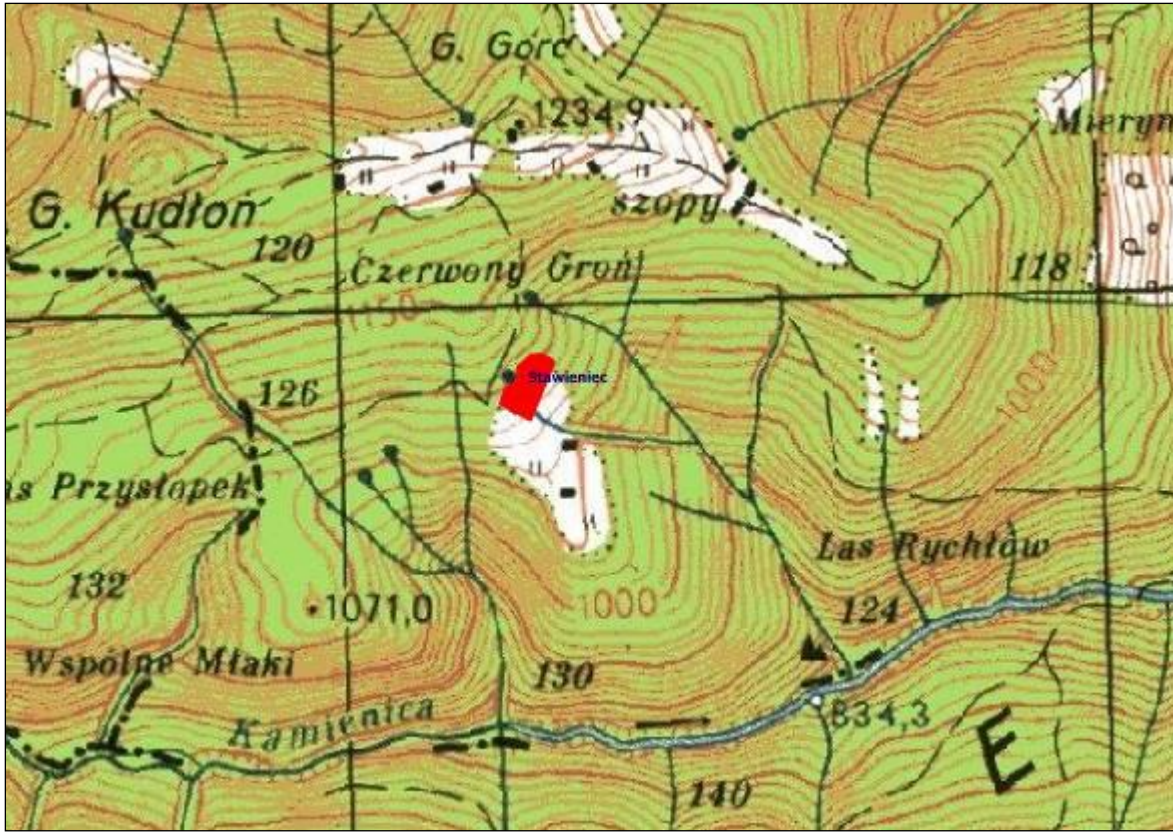
Mapa.4. Grabowska Mała i Hala Nowa

Mapa.5. Jonkówki

Mapa.6. Przysłony i Borysówka

Mapa.7. Stawieniec

8.2. Dokumentacja fotograficzna

Fot.1. Hala Długa

Fot.2. Gabrowska Mała

Fot.3. Borysówki

Fot.4. Jonkówki

Fot.5. Polana Bernadowa

Fot.6. Polana Roźnowa

Fot.7. Hala Filasowa

8.3. Tabela fitosocjologiczna

Numer kolejny - No. of record	1	2	3	4	5	6	7	8
Lokalizacja - Locality	Hala Długa	Gabrowska Mała	Hala Nowa	Hala Filasowa	Borysówka	Polana Rożnowa	Polana Bernadowa	Jonkówki
Nr roboczy - Field code								
Data (dzień - miesiąc) - Date (day - month)	20.06.	20.06.	20.06.	21.06.	06.07.	18.07.	18.07.	18.07.
Rok - Year	2017	2017	2017	2017	2015	2016	2016	2016
Powierzchnia zdjęcia - Area of record [m ²]	25	25	25	25	25	25	25	25
Pokrywanie warstwy krzewiastej - Cover of shrub layer b [%]	0	0	0	0	0	0	0	0
Pokrywanie warstwy zielnej - Cover of herb layer c [%]	80	95	90	95	90	95	80	80
Pokrywanie warstwy mszystej - Cover of moss layer d [%]	80	60	70	80	50	30	20	95
Nazwy gatunków								
ChCI: SCHEUCHZERIO-CARICETEA NIGRAE								
<i>Eriophorum angustifolium</i>			2					
<i>Juncus articulatus</i>	1							
ChO., All.:Caricion davalianae								
<i>Carex flava</i>	3	3	2	3	2		2	
<i>Valeriana simplicifolia</i>		2		4	1	3		1
<i>Epipactis palustris</i>	1						+	
<i>Pinguicula vulgaris</i>	2							+
Inne:								
<i>Carex panicea</i>	1		1			1	3	1
<i>Agrostis capillaris</i>							2	
<i>Achillea millefolium</i>					+		1	
<i>Alchemilla sp.</i>	1	2			1	2		
<i>Alopecurus pratensis</i>							1	
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	2	1	1	1	1	1	2	1
<i>Angelica sylvestris</i>								
<i>Astrantia major</i>			2		1	2		
<i>Briza media</i>	1	1	1	2		1	1	+
<i>Caltha palustris</i>	1	2	2			1		+

<i>Carex echinata</i>	2		2	1	+	2	2	+
<i>Carex hirta</i>							1	
<i>Carex nigra</i>	1	3	3		3	2		3
<i>Carex pallescens</i>					+		1	
<i>Centaurea jacea</i>					+	1	2	
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>		1	2			2	1	
<i>Cirsium rivulare</i>		2	2		+	2	2	
<i>Cirsium palustre</i>		1	2	1		+		+
<i>Crepis paludosa</i>	2	1	2	2		2	1	2
<i>Cruciata glabra</i>	1	1	2		1	1	1	1
<i>Dactylis glomerata</i>	+							
<i>Dactylorhiza majalis</i>			1	+	+			1
<i>Dactylorhiza incarnata</i>								
<i>Deshampsia caespitosa</i>		1		1	+		1	
<i>Drosera rotundifolia</i>					+			
<i>Epilobium palustre</i>						+		
<i>Equisetum palustre</i>		1			1	3	1	
<i>Eriophorum latifolium</i>	4	3	3	4	3	3		3
<i>Festuca rubra</i>	2		1	1		1		
<i>Filipendula ulmaria</i>			1		+			+
<i>Galium palustre</i>		2				1	1	
<i>Geum urbanum</i>						2		
<i>Geum rivale</i>			1	+				
<i>Hypericum maculatum</i>						1		
<i>Juncus conglomeratus</i>	1				1	2	2	
<i>Lathyrus pratensis</i>					1			+
<i>Leontodon hispidus</i>				1	1		1	
<i>Linum catharticum</i>					2			1
<i>Listera ovata</i>		2	1		+	+		
<i>Luzula campestris</i>	1	1					+	
<i>Lychnis flos-cuculi</i>				+		1	+	+
<i>Lysimachia vulgaris</i>							1	

<i>Lotus uliginosus</i>					+			
<i>Mentha longifolia</i>							3	
<i>Myosotis palustris</i>	1	1	1			1	2	
<i>Nardus stricta</i>					1			
<i>Phyteuma spicatum</i>			1					
<i>Plantago lanceolata</i>					+		+	
<i>Poa pratensis</i>								+
<i>Poa chaixii</i>			1					
<i>Potentilla erecta</i>	2	2	2	2	+	2	2	1
<i>Potentilla reptans</i>								
<i>Primula elatior</i>	+				+			
<i>Prunella vulgaris</i>	2	1		1	1	1	1	+
<i>Ranunculus acris</i>		2			1	1	2	1
<i>Ranunculus repens</i>	1						2	
<i>Rhinanthus minor</i>					+			1
<i>Rumex acetosa</i>						1	1	
<i>Scirpus sylvaticus</i>							3	
<i>Senecio subalpinus</i>		2						
<i>Soldanella carpatica</i>	3	2						
<i>Traunsteinera globosa</i>	r							
<i>Trifolium repens</i>					1	2	2	
<i>Trifolium pratense</i>						3	2	1
<i>Viola palustris</i>			1					
<i>Polygonum bistorta</i>		2		1				1
<i>Rhynchospora squarrosa d</i>	2	1		3	1		1	3
<i>Aulacomnium palustre d</i>	2		3					
<i>Calligonella cuspidata d</i>	1			1	1		2	1
<i>Climacium dendroides d</i>	2	2	2	2	1	1		3
<i>Cratoneuron commutatum d</i>		2	3		1			1
<i>Cratoneuron filicinum d</i>				3				
<i>Philonotis fontana d</i>		1						
<i>Plagiomnium elatum d</i>	2		2		1	2		1

